

הלכות שבת פרק כז

פרק כז

תחומין

איסור תחומין מהתורה ומדרבנן

א.

היוצא חוץ לתחום המדינה בשבת - לוקה, שנאמר "אל יצא איש ממקומו

ביום השביעי" (שמות נ"ז:כ"ט) .

תחום העיר

"מקום" זה הוא תחום העיר,

12 מיל מהתורה

ולא נתנה תורה שיעור לתחום זה, אבל חכמים העתיקו שתחום זה הוא חוץ לשנים עשר מיל, כנגד מחנה ישראל, וכן אמר להם משה רבנו, "לא תצאו חוץ למחנה".

2000 אמה מדרבנן

ומדברי סופרים שלא יצא אדם חוץ לעיר אלא עד אלפים אמה, אבל חוץ לאלפים אסור, שאלפים הוא מגרש העיר:

ב.

נמצאת למד שמותר לאדם בשבת להלך את כל העיר כולה, אפילו היתה כנינוה, בין שהיתה מוקפת חומה בין שלא היתה מוקפת חומה,

וכן מותר לו להלך חוץ לעיר אלפים אמה לכל רוח, מרובעות כטבלה מרובעת, כדי שיהיה נשכר את הזויות.

ואם יצא חוץ לאלפים - מכין אותו מכת מרדות, עד שנים עשר מיל, אבל אם יצא והרחיק מן העיר יתר על שנים עשר מיל אפילו אמה אחת - לוקה מן התורה:

למעלה מעשרה

ג.

במקום שאין בו ארבעה על ארבעה

המהלך חוץ לתחום למעלה מעשרה טפחים, כגון שקפץ על גבי עמודים שגבוהים עשרה ואין בכל אחד מהן ארבעה על ארבעה - הרי זה ספק אם יש תחומין למעלה מעשרה או אין תחומין למעלה מעשרה.

במקום שיש בו ארבעה על ארבעה

אבל אם הלך על מקום שיש בו ארבעה על ארבעה - הרי זה כמהלך על הארץ, ויש איסור תחומין שם:

השובת ברשות היחיד

ד.

מי ששבת בדיר שבמדבר או בסהר או במערה וכיוצא בהן מרשויות היחיד - מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה לכל רוח בריבוע.

השובת בבקעה

וכן, השובת בבקעה, אפילו היה ישן בשעה שנכנסה השבת, שלא קנה שביתה - יש לו להלך ממקומו אלפים אמה לכל רוח בריבוע.

היה מהלך בבקעה ואינו יודע תחום השבת - מהלך אלפים פסיעות בינוניות וזה הוא תחום השבת:

כלתה מידתו בתוך עיר או רשות היחיד - הדין

ה.

כשכלתה תחומו באמצע העיר

המהלך אלפים אמה שיש לו להלך, ושלמה מידתו בתוך דיר או סהר או מערה, או בתוך המדינה - אינו מהלך אלא עד סוף מידתו, ואין אומרין הואיל וכלתה מידתו בתוך רשות היחיד מהלך את כולה.

כשהיה העיר מובלע בתחומו

במה דברים אמורים, בשכלתה מידתו במקצת העיר או במקצת המערה, אבל אם היתה אותה רשות היחיד מובלעת בתוך אלפים אמה שלו - תיחשב לו כל אותה הרשות כארבע אמות, ומשלימין לו את השאר:

כלתה מידתו בתוך עיר או רשות היחיד - דוגמא

ו.

כיצד, הרי שהיה אלף אמה ממקום שביתתו או מחוץ לעיר עד מדינה או מערה שיש בארכה אלף אמה או פחות מאלף - מהלך את כל המדינה או המערה שפגע בה, ומהלך חוצה לה אלף אמה פחות ארבע אמות.

ז.

אבל אם היה במדינה או במערה שפגע בה בתוך מידתו אלף אמה ואמה - אינו מהלך בה אלא אלף אמה בלבד, שהוא תשלום אלפים שיש לו:

כלתה מידתו מטלטל בכל העיר על ידי זריקה

ח.

מי שכלתה מידתו בחצי העיר, אף על פי שאינו מהלך אלא עד סוף מידתו - מותר לטלטל בכל העיר על ידי זריקה.

וכן, מי ששבת בבקעה והקיפוהו גויים מחיצה בשבת - אינו מהלך בה אלא אלפים אמה לכל רוח, אף על פי שהוא בתוך המחיצה, ומותר לו לטלטל בכל המחיצה על ידי זריקה אם הקיפוה לשם דירה:

הבא בדרך סמוך לעיר

ו.

נכנס קרוב ל2000 אמה

מי שהיה בא בדרך ליכנס למדינה, בין שהיה בא בים בין שהיה בא בחרבה. אם נכנס בתוך אלפים אמה קרוב לעיר קודם שייכנס השבת, אף על פי שלא הגיע למדינה אלא בשבת - הרי זה ייכנס ויהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה לכל רוח:

י.

ישן בדרך ודעתו ללכת למדינה

היה בא למדינה וישן בדרך, ולא ניעור אלא בשבת, וכשניעור מצא עצמו בתוך התחום - הרי זה ייכנס לה ויהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה לכל רוח, מפני שדעתו היתה להלך למדינה זו, ולפיכך קונה שביתה עם בני המדינה כמותן, שהרי נכנס עמהן בתחום:

חוץ לתחום אפילו באמה אחת לא יחזור

יא.

מי שיצא חוץ לתחום אפילו אמה אחת - לא ייכנס, שהארבע אמות שיש לו לאדם תחילתן ממקום שהוא עומד בו, לפיכך כיון שיצא חוץ מתחומו אמה או יתר, ישב במקומו, ואין לו להלך אלא בתוך ארבע אמות מעמידת רגליו ולחוץ.

וכן, מי שהחשיך חוץ לתחום המדינה אפילו אמה אחת - הרי זה לא ייכנס
לה, אלא יהלך ממקום שנכנס עליו השבת והוא עומד בו אלפים אמה בלבד,
ואם כלתה מידתו במקצת העיר מהלך עד סוף מידתו, כמו שאמרנו.

רגל אחת בתחום

היתה רגלו אחת בתוך התחום ורגלו אחת חוץ לתחום - הרי זה ייכנס:

יצא שלא לדעת

יב.

מי שיצא חוץ לתחום שלא לדעת, כגון שהוציאוהו גויים או רוח רעה, או
ששגג ויצא - אין לו אלא ארבע אמות.
חזר לדעת - אין לו אלא ארבע אמות.
החזירוהו - כאילו לא יצא.

ואם נתנוהו ברשות יחיד, כגון שנתנוהו גויים בדיר וסוהר ומערה או בעיר
אחרת - יש לו להלך את כולה.

וכן אם יצא לאחד מאלו בשגגה ונזכר והוא בתוכן - מהלך את כולה:

יצא לדעת

יג.

חזר שלא לדעת

יצא חוץ לתחום לדעת, אף על פי שחזר שלא לדעת, כגון שהחזירוהו גויים
או רוח רעה - אין לו אלא ארבע אמות.

נמצא בתוך רשות היחיד

וכן, אם יצא חוץ לתחום לדעת, אף על פי שהוא בתוך רשות היחיד כגון דיר
וסוהר - אין לו אלא ארבע אמות.

המפרש בים הגדול, אף על פי שהוא חוץ לתחום ששבת בו - מהלך את כל הספינה ומטלטל בכולה:

הוקף בשבת שלא לדעתו

י"ד.

מי שיצא חוץ לתחום שלא לדעת - והוקף במחיצה בשבת, יש לו להלך כל אותה המחיצה, והוא שלא תהיה יתר על אלפים.

ואם היה תחום שיצא ממנו מובלע מקצתו בתוך המחיצה שנעשית שלא לדעתו, הואיל ויש לו להלך את כל המחיצה - הרי זה נכנס לתחומו, וכיון שייכנס הרי הוא כאילו לא יצא:

דיני מי שאין לו לזוז אלא ד"א

טו.

כל מי שאין לו לזוז ממקומו אלא בתוך ארבע אמות, אם נצרך לנקביו - הרי זה יוצא מרחיק ונפנה וחוזר למקומו.

ואם נכנס למקצת תחום שיצא ממנו בעת שיתרחק להיפנות - הואיל ונכנס ייכנס, וכאילו לא יצא.

והוא שלא יצא בתחילה לדעת, אבל אם יצא לדעת - אף על פי שנכנס אין לו אלא ארבע אמות:

כל מי שיצא ברשות בית דין, כגון העדים שבאו להעיד על ראיית הלבנה, וכיוצא בהן ממני שמותר לו לצאת לדבר מצוה - יש לו אלפים אמה לכל רוח באותו מקום שהגיע לו.

ואם הגיע למדינה - הרי הוא כאנשי העיר, ויש לו אלפים אמה לכל רוח חוץ למדינה:

היה יוצא ברשות, ואמרו לו והוא הולך בדרך, "כבר נעשית המצוה שיצאת לעשותה" - יש לו ממקומו אלפים אמה לכל רוח.

ואם היה מקצת תחום שיצא ממנו ברשות מובלע בתוך אלפים שיש לו ממקומו - הרי זה חוזר למקומו וכאילו לא יצא.

וכל היוצאין להציל נפשות ישראל מיד גויים או מן הנהר או מן המפולת - יש להם אלפים אמה לכל רוח ממקום שהצילו בו.

ואם היתה יד הגויים תקיפה, והיו מפחדים לשבות במקום שהצילו - הרי אלו חוזרין בשבת למקומן ובכלי זינן: